

De schaarse mantelzorger

Mantelzorgers zijn de steunpilaren in de zorg voor oudere familieleden. Met een groeiende groep ouderen die alleen wonen en de zeer sterke groei van het aantal 85-plussers zal de druk op potentiële mantelzorgers de komende 10 tot 20 jaar fors toenemen.

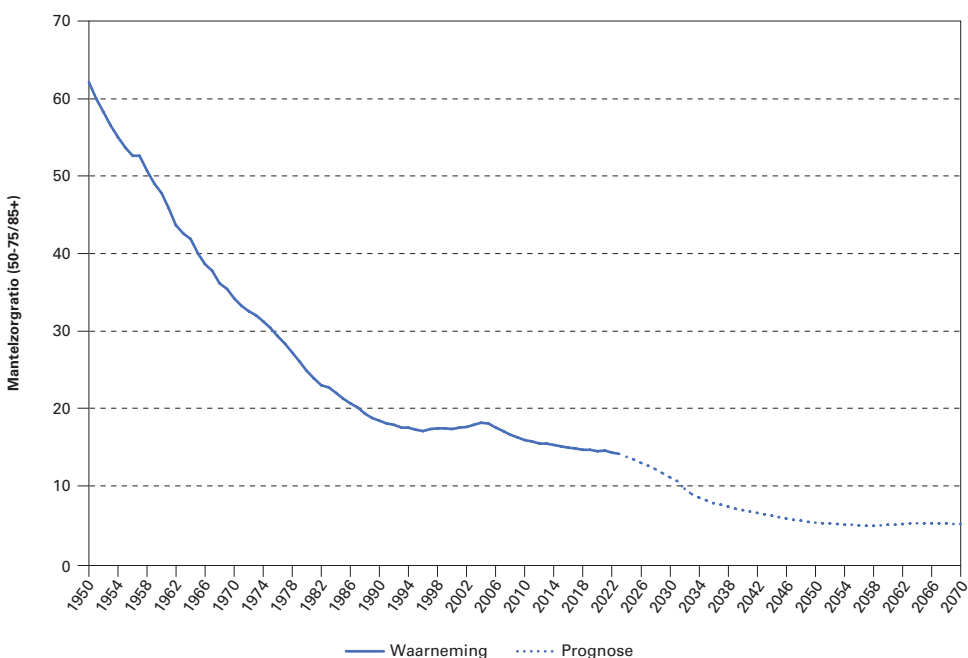
De vergrijzing van de bevolking neemt de komende 10-20 jaar sterk toe. Een belangrijke drijvende kracht achter dit proces is de toename van het aantal ouderen en dan vooral ouderen op zeer hoge leeftijd, de 85-plussers. Vanwege deze zogenaamde ‘dubbele vergrijzing’ zal de vraag naar formele zorg toenemen. Daarnaast groeit onder ouderen met gebreken of moeite met dagelijkse handelingen de behoefte aan informele zorg door familie en vrienden. Ook de druk op mantelzorg neemt dus toe. Onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) laat zien dat vooral onder 85-plussers de zorgbehoefte relatief groot is. Mantelzorg komt vaak op de schouders van mensen van 50 tot 75 jaar terecht, dat kan de partner zijn, die eveneens oud is, maar ook zorg door kinderen in de middelbare leeftijd komt vaak voor.

De onderstaande figuur laat op eenvoudige wijze zien hoe de verhouding tussen deze twee leeftijdsgroepen zich heeft ontwikkeld en naar verwachting zal ontwikkelen. In 1950 stonden er nog 62 (potentiële) mantelzorgers tegenover één 85-plusser. In 2024 is deze ‘mantelzorgratio’ nog maar 14. Vooruitkijkend blijft dit getal in 2050 steken op vijf mantelzorgers tegenover één 85-plusser. Deze ontwikkeling wordt gedreven door de toename in het aantal 85-plussers. Tussen 1950 en 2023 groeide deze groep met een factor 13, terwijl de groep 50-75-jarigen ‘slechts’ met een factor drie toenam. Dit nationale beeld verbergt regionale verschillen.

In sommige delen van het land krimpt en vergrijsst de bevolking nog sterker. Vooral aan de randen van Nederland, in delen van Groningen en Drenthe, de Achterhoek en in Zeeland en Limburg, zal de verhouding nóg lager kunnen uitkomen. Wie ouder wordt en ver van zijn of haar kinderen woont, zal dus op zoek moeten naar alternatieve oplossingen.

De Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 heeft een aantal suggesties gedaan om dit probleem te verlichten of draagbaar te maken. Die oplossingen komen neer op het verkleinen van de zorgbehoefte en het faciliteren van de mantelzorger. Zorg en wonen kunnen bijvoorbeeld veel meer gecombineerd worden zodat het mes aan twee kanten snijdt. De druk op mantelzorgers komt namelijk voor een deel door het toenemend aantal alleenwonende ouderen. Initiatieven waarin ouderen in een hofjesvorm met elkaar wonen en elkaar helpen zouden dus een oplossing kunnen vormen. Mantelzorgers worden zo ontlast en eenzaamheid voorkomen. Een andere manier om mantelzorgers te ontzien is de inzet van technologie die ouderen ondersteunt en mantelzorgers op afstand inzicht geeft in wat er speelt. Daarnaast kunnen ook werkgevers een bijdrage leveren. Het combineren van werk én zorg is zwaar en burn-out-klachten liggen bij mantelzorgers op de loer. Werkgevers in een vergrijzende maatschappij zullen hier meer oog voor moeten krijgen, willen ze de ervaren

Mantelzorgratio in Nederland, 1950-2070: omvang leeftijdsgroep 50 tot 75 in verhouding tot aantal 85-plussers

Bron: CBS Statline, Bevolkingsstatistieken en CBS-prognoses van december 2023.

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Een abonnement op DEMOS is gratis. U kunt uw aanvraag indienen via: demos@nidi.nl of via onze site: nidi.nl/nl/demos/

Bij gehele of gedeeltelijke overname van artikelen dient men een volledige bronvermelding te gebruiken. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry van Dalen, hoofdredacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Nico van Nimwegen, redacteur Lin Rouvroye, redacteur Juul Spaan, redacteur Maaïke van der Vleuten, redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	https://nidi.nl/demos
Abonnementen	gratis
Druk Opmaak	Koninklijke Van der Most www.up-score.nl

krachten in hun organisatie behouden. Ten diepste is de sleutel tot het verlagen van de zorgdruk het ontwikkelen van een levensstijl waarmee we gezond oud worden. De leeftijdsgrens van hulpbehoevendheid (85+), die instanties zoals het SCP en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) hanteren, is immers een veronderstelling die niet in steen gebeiteld is.

Floor Bruggeman, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
e-mail: a.bruggeman@minszw.nl
Harry van Dalen, NIDI-KNAW/
Rijksuniversiteit Groningen en Tilburg
University, e-mail: dalen@nidi.nl

LITERATUUR:

- Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 (2024), *Gematigde Groei - Rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050*, Den Haag.